

PFF-övningen
Strong Resolve

Swafrap AJS 37 förbandsövade i Polen

Flygvapnets internationella snabbinsatsförband Swafrap AJS 37 har för första gången övats utomlands. Det skedde under två marsveckor i samband med PFF-övningen Strong Resolve som genomfördes över nordvästra Polen med cirka 20 000 deltagare från 23 nationer.

AV PETER LIANDER

Strong Resolve är en Partnerskap för fredsövning (PFF) som genomförs vart fjärde år. Denna gång var övningen uppdelad på två länder, Norge och Polen.

Sverige deltog i Polen med mark-, sjö- och flygstriidskrafter. Flygvapnet bidrog med spaningsflygförbandet Swafrap AJS 37, som med sex flygplan AJSF 37 Viggen var baserat på flygbasen Powidz (33th Air Base). Det lilla samhället Powidz är beläget cirka 25 mil väster om Warszawa och cirka sex mil öster om staden Poznan.

Det var första gången som förbandet övades i denna omfattning utomlands, av förbandets totalt 219 personer deltog 116.

I praktiken innebar det att alla funktioner representerades med delar av den ordinarie personalstyrkan.

Under Strong Resolve övades en fredsbevarande operation i de två fingerade länderna Woodland och Treeland. Övningen leddes från en stab ombord på ett amerikanskt örlogsfartyg, USS Mount Whitney.

Uppgiften för den svenska flygstyrkan var att genomföra spaningsuppdrag i samverkan med andra nationers flyg som ett led i övervakningen av att fredsavtalet mellan de två länderna efterföljdes.

Överstelöjtnant **Jan Unander** från F 21 i Luleå är ställföreträdande chef för Swafrap AJS 37. Sedan hösten 2001 har ▶▶▶

En AJSF 37 Viggen taxar ut till start från den polska basen Powidz under PFF-övningen Strong Resolve. I bakgrunden belgiska F-16A Fighting Falcon.

Överstelöjtnant Jan Unander (t h) är ställföreträdande chef för Swafrap AJS 37. Här i samtal med en holländsk officer under Strong Resolve i Polen.

Bilder: Peter Lander/Försvarets bildbyrå

►►► han arbetat på heltid med förberedelserna inför deltagandet i Strong Resolve. Det första av ett flertal internationella planeringsmöten skedde i september. Därutöver har två rekognoseringsbesök genomförts.

Att få komma utomlands med förbandet och öva dess olika delar tillsammans med andra länder anser Jan Unander var ett av de allra viktigaste målen med att delta i Strong Resolve. Det är då som man stöter på kulturella skillnader, vilket är svårt att öva hemma i Sverige. Han hävdar att förbandet förvisso kan sprida kunskaper till andra nationer, men mestadels är det svenskarna som lär och tar del av andras länders erfarenheter.

– Att vi gör misstag är oundvikligt, men det ska inte vara samma misstag som andra redan har gjort, säger Jan Unander.

Hans erfarenhet, bland annat från tidigare utlandstjänstgöringar, är även att det inte alltid är så enkelt att samarbeta över språkgränserna. Bara för att man kommunicerar på engelska är det inte säkert att alla begriper allt som sägs eller skrivs. Missförstånd uppstår lätt och kanske inte alltid upptäcks förrän det har uppstått problem.

– Missförstånd under förberedelserna av Strong Resolve har resulterat i att flygledarna vid fem olika flygbaser först använde samma radiofrekvens. Det skapade problem, inte minst med tanke på flygsäkerheten, säger Jan Unander.

– Man kan heller inte alltid lita på att få

det stöd som utlovas från en värdnation. Då är det bättre att som vi ha egen utrustning såsom datorer, fordon o s v med sig. Då vet man att det fungerar.

Han framhåller också vikten av att vara noga under rekognoseringen inför en utlandsbaserings.

– Då läggs grunden för hur snabbt man kan etablera en verksamhet med hög kvalitet. Man måste se till att verkligen kontrollera allt, mäta och fotografera detaljer. Ställa frågor om exempelvis tillgång till elektricitet, vilken typ, hur anslutningarna ser ut. Mät höjder på lastkajer, märk ut var baracker och containrar ska ställas upp.

Inför Strong Resolve reste ett specialteam på 25 personer till Powidz för rekognosering. När övningen väl var igång kunde Jan Unander konstatera att det var en riktig satsning, etableringen på

basen fungerade. Självfallet uppstod vissa problem som var svåra att förutse, men han är ändå mycket nöjd med resultatet.

Förbandets materiel fraktades huvudsakligen per järnväg mellan Luleå och Powidz, 25 godsvagnar hade lastats med 34 fordon och 28 containere. Det 400 meter långa tågsetet anlände till flygbasens egen järnvägsstation den 26 februari. Dessutom användes tre långträdare och tre TP 84 Hercules samt en S 100B för att frakta ytterligare materiel och personal.

Enorm flygbas

Flygbasen i Powidz har två attackflygdivisioner med flygplanstypen Su-22 Fitter. Det polska flygvapnet tog basen i bruk 1956 och den har dimensioner som skvallrar om att det tidigare varit en bombflyg-

Foto: Stefan Helsing

Lastning av materiel i ett snöigt Luleå.

Den svenska stabsplatsen på Powidz-basen. Utöver egna containere användes inhyrda baracker.

Löjtnant Peter Hassleryd manövrerar de totalt 100 ton(!) tunga hangardörrarna till ett av de fyra s k Hardened Aircraft Shelter (HAS) som användes av det svenska insatsförbandet.

bas. Huvudbanan är drygt 3 500 meter lång och hela 80 meter bred. Parallellt löper en drygt 2 700 meter lång bana, liksom en rak taxibana på 3 100 meter med en bredd som kan jämföras med en svensk vägbas. Flygfältet uppges vara ett av de största i östra Europa.

Basen erbjuder också stora ytor för uppställning och klargöring av flygplan. Den två flygplansplattorna är cirka 450 respektive 375 meter långa. Utöver detta finns tre områden med totalt 40 täckta flygplanvärn.

Tät gruppering

Ett av de tre värnområdena användes av de gästande nationerna för deras stabs- och underhållstjänst. För svensk del disponerades fyra flygplanvärn samt ett markområde där stabens inhyrda barackbyggnad placerades, liksom containrar som rymde sambands- och underrättelsepersonalens arbetsplatser.

Denna gruppering innebar att den svenska kontingenten var samlad till samma plats, med gångavstånd mellan olika hangarer, stabsbaracker och de förråds- och marketenteritält som rests inne i ett av flygplanvärnen.

Flygplanen stod i regel uppställda utomhus, nattetid bevakade av förbandets egen vaktstyrka.

Swafrap-personalen bodde dock inte på basen, utan var förlagd på olika hotell i staden Gniezno, 28 km från basen. Lunchmåltiderna intogs på en officersmäss i staden Witkowo, tio kilometer från basen.

Flygsamverkan

Spaningsflygdivisionen inom Swafrap AJS 37 genomförde sina uppdrag i samverkan med de övriga flygstyrkorna som var baserade i Powidz.

Intill Viggarna på den stora plattan fanns F-16A/B Fighting Falcon från

Skyddsvaktstyrkan ur Insatskompaniet under ett övningsmoment i Powidz.

Entrén till den polska flygbasen Powidz, som drivs av förbandet 33 Baza Lotnicza.

Löjtnant **Martin Sun** tjänstgjorde som klargöringsledare i Maintenance Operation Center (MOC), tillsammans med kolleger från de övriga nationerna med samma funktion.

MOC var beläget i en mindre barack i anslutning till den stora klargöringsplattan. Från sin position ledde Martin Sun den svenska klargöringspersonalens arbete ute på plattan, där det fanns två flygtekniker till varje Vigg.

Klargöringsledaren svarar bland annat för beställning av bränsle, syrgas, rangering av flygplan etc. Den svenska klargöringsledaren stod också i direktkontakt med serviceplutonen som fanns vid den svenska huvudgrupperingsplatsen, redo att rycka in om det uppstod tekniska problem på flygplanen.

Till vardags arbetar Martin Sun som Gripen-tekniker vid F 10 i Ängelholm.

Bilder: Peter Lander/Försvarets bildbyrå

▶▶▶ Belgien och Holland samt fyra F-18 Hornet från Finland.

I andra änden av fältet fanns Su-22 från en av hemmadivisionerna, samt jaktflygplan av typ MiG-29 från det polska flygflottiljen. De sistnämnda kom från en division som deltog under PFF-övningen Baltic Link 2000 i Sverige.

Alla flygningar som genomfördes beordrades genom en ATO – Air Tasking Order. ATO:n gällde dygnsvis, med början klockan sex varje morgon. ATO utgavs dagen innan, vilket betyder att den svenska divisionen kunde börja det omfattande planeringsarbetet dagen innan uppdragets genomförande.

Det är tid som kommer väl till pass. ATO:n är omfattande och kräver ett omfattande planeringsarbete innan det är dags för piloterna att sätta sig i flygplanet.

Efter landningen plundras kamerorna på sina filmkassetter, som transporteras till framkallning och efterföljande tolknings- och analysarbete. En process som sker helt inom den svenska grupperingsplatsen. Ett förhållande som är unikt för Swafrap AJS 37 under Strong Resolve. Spaningsbilder från andra länders flyg tolkades ombord på ledningsfartyget USS Mount Whitney.

Flygövningar i PFF-sammanhang brukar delas upp i två faser. Under den första veckan bedrivs sk familiarization flights som syftar till att piloterna ska bli bekanta med det lokala luftrummet, öva särskilda procedurer m m. Därefter börjar den verkliga flygövningen under påföljande vecka.

Detta upplägg visade sig befogat under Strong Resolve. De första dagarna framkom bristande rutiner i flygtrafikavvecklingen vid Powidz, vilket fick till följd att

de olika ländernas divisionsledningar ställde in flertalet flygpass. Efter några dagar kom dock flygverksamheten igång och kunde genomföras i normal omfattning.

Telekrigsgrupp

På grupperingsplatsen i Powidz var stabsutrymmena för Insatskompaniet och Divisionen placerade på varsin sida om förbandets stabsbaracker. Samgrupperade med piloterna i divisionen finns också en funktion kallad MSE, Mission Support Element. MSE utgörs av specialistgrupper bestående av underättelsepersonal, flygledare och meteorologer, samt en grupp kallad Electronic Warfare Support Group (EWSG).

Personalen som arbetar inom EWSG

Ett attackflygplan typ Su-22 från en av de polska divisionerna taxar på det stora bansystemet framför Viggen och en finsk F-18 Hornet.

En polsk MiG-29 Fulcrum rangeras in i en hangar efter dagens sista flygpass. Till höger ses två F-16 Fighting Falcon från det holländska flygvapnet.

tillhör en kategori som det generellt sett råder brist på i Försvarsmakten. Det rör sig om specialister inom telekrigsområdet, som i Swafrap-förbandet arbetar med flygplanens varnings- och motmedelssystem (VMS). På AJSF 37 används VMS-kapslarna U22/A (radarstörning för egenskydd) och rems- och fackelfällaren KB, som hängs på vardera vingens undersida.

EWSG assisterar divisionen med kalibrering av VMS. Inför ett flyguppdrag deltar gruppen i planeringen och föreslår lämpliga inställningar för kapslarna och eventuella defensiva åtgärder som piloterna kan vidta inför olika hotsituationer, såsom manövrering, fällning av remsor och facklor.

Efter ett uppdrag analyserar EWSG vilken typ sändare som flygplanet blivit belyst av. Syftet är att se om de varningar

som piloten erhållit kom från verkliga hot eller från liknande civila eller egna system.

Genom analys av data som registrerats av VMS kan EWSG under en fredsbevarande operation också upptäcka om någon part eventuellt bryter mot ingånget avtal om att inte använda en viss typ av utrustning, exempelvis radarstyrt luftvärn.

Testade ny utrustning

Två meteorologer fanns på plats, **Lars Pålsson** från Försvarsmaktens vädercentral och **Anna Johansson** från F 4 på Frösön. Deras uppgift var att svara för väderuppföljning och göra prognoser, precis som hemma.

Meteorologernas rum i divisionsbarracken domineras av två stora dator-

bildskärmar. Den väderinformation som presenterades på skärmarna kom från den polska vädertjänsten. Anna Johansson var nöjd med sina polska kollegers insatser och tyckte att det hade fungerat bra. Arbetet med övergripande väderprognoser skedde på USS Mount Whitney.

De svenska meteorologerna ägnade mycket tid till att prova två för dem nya system, kallade Tacmet respektive Namis.

Tacmet är en observationsplattform som konstruerats i Finland som har funnits i Sverige sedan 2000. Än så länge ägs Tacmet av Försvarets materielverk, men är tänkt att ingå som standardutrustning i flygvapnets nya baskoncept Basbataljon 04. Utrustningen är bärbar och kan snabbt sättas upp i princip var som helst.

– Man tar med den i lådor, monterar upp den, kopplar på strömmen och mät-

Överstelöjtnant Slawomir Kaluzinski (t v), chef för Powidz-basen, och chefen för Swafrap AJS 37, överste Lars Johansson. I bakgrunden överstelöjtnant Jan Unander.

▶▶▶ data överförs via ett modem in till PC:n i divisionsbaracken, säger Lars Pålsson.

Tacmet mäter vindstyrka, luftens temperatur, tryck och fuktighet, sikt, nederbörd och höjden på molnbasen.

På Powidz stod Tacmet uppställd ovanpå ett av flygplanvärmen alldeles intill den svenska stabsplatsen.

Tacmet ger bara information om det aktuella vädret på plats, men för att göra prognoser krävs mera information, säger

Lars Pålsson. Det får vi genom ett system kallat Namis.

Namis är ett standardssystem inom Nato, men som blev tillgängligt i Sverige först några veckor före övningen i Polen. Genom Namis får meteorologerna tillgång till satellitbilder, väderradarinformation, observationer m m som kommer från engelska UK Metoffice. Informationen gör att meteorologerna kan utarbeta och följa upp väderprognoser. Dataöverföringen skedde

Meteorologerna Lars Pålsson och Anna Johansson vid observationsutrustningen Tacmet.

via satellitlänk och togs emot med hjälp av en parabolantenn som satts upp intill baracken.

Nöjd förbandschef

Överste **Lars Johansson** blev ny chef för Swafrap AJS 37 den 1 februari och kom direkt in i övningsverksamheten. Han har tidigare inte arbetat med förbandet och kan därmed betrakta det ur ett annorlunda perspektiv.

Vid FlygvapenNytt's besök i början av övningen förmedlar Lars Johansson ett positivt intryck av sitt nya förband, men ser också behov av förbättringar.

– Uppsättningen av förbandet och planeringen inför deltagandet i Strong Resolve har gjorts omsorgsfullt, säger Lars Johansson.

– Visst finns det delar som kan utvecklas. Nu vinnas nya erfarenheter som får ligga till grund för hur förbandets ledningsorganisation kan utvecklas.

– Jag hade heller inte klart för mig tidigare att vissa stödsystem ännu inte har ackrediterats, vilket orsakar problem för verksamheten. Det måste lösas.

Under övningens inledning fanns också problem med telekommunikationerna, men Lars Johansson konstaterar ändå att det nya telesambandssystemet TBII fungerar. Svårigheterna låg i att få det att fungera med de militära och civila markbundna polska telenäten och personalen gjorde sitt yttersta för lösa problemen.

Lars Johansson tror också att det skulle vara bra för hela flygvapnet om Swafrap AJS 37 anlitas för en skarp mission utomlands. Utöver att det skulle innebära en stor utmaning anser han att det är viktigt att flygvapnets får visa sin förmåga i internationell miljö. Dessutom skulle det ge värdefulla erfarenheter inför bildandet av framtida internationella insatsförband med JAS 39 Gripen. ●